

Músaïos

Fragmenta DK 2 B

Theogonia

Theogonie

B 1 = Scholia in Apollonium Rhodium III,1179

ἐν δὲ τῇ γ Μουσαῖος Τιτανογραφίαι [?] λέγεται ὡς Κάδμος ἐκ τοῦ Δελφικοῦ ἐπορεύετο προκαθηγουμένης αὐτῶι τῆς βοός.

B 2 = Scholia in Apollonium Rhodium IV,156

ἐν τούτοις καὶ τοῖς ἐφεξῆς φησι τὴν Μήδειαν ἐπιρραίνουσαν ἀρκεύθωι φάρμακον κομίσει τὸν δράκοντα ἐπαίδουσαν ... ἢ δὲ ἄρκευθος δένδρον τι ἀκανθῶδες Ἄπόλλωνος ἴδιον ὡς ἱστορεῖται ἐν γ τῶν εἰς Μουσαῖον ἀναφερομένων.

B 3 = Aristotelés, Historia animalium Z 6; 563a18

ὁ δ' αἰτὸς ὠιά μὲν τίκτει τρία, ἐκλέπει δὲ τούτων τὰ δύο ὡσπερ ἔστι καὶ ἐν τοῖς Μουσαίου λεγομένοις ἔπεσιν·

ὅς τρία μὲν τίκτει, δύο [δ'] ἐκλέπει, ἐν δ' ἀλεγίζει.

B 4 = Kléméns Alexandrijský, Stromata VI, 5, 5-6

A tak jako Músaios píše:

Umění stojí vždy o mnoho výše než tělesná síla;

Homér říká:

Důvtipem o mnoho víc než silou drvoštěp svede. (cfr. *Ill.* XXIII,315)

Γράψαντός τε Μουσαίου·

ὡς αἰεὶ τέχνη μέγ' ἀμείνων ἰσχύος ἐστίν,

(6) Ὅμηρος λέγει·

μήτι τοι δρυτόμος περιγίνεται ἠὲ βίηφι. (cfr. *Ill.* XXIII,315)

B 5 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* VI, 5, 7-8 (př. M. Šedina, O. vaňorný)

Músaios vytvořil také tyto verše:

Tak jako na stromech listy ze země čerpají život,
jedny na stromě rostou, jiné však mezitím vadnou,
podobně na kmeni lidského rodu všechno se točí.

Homér je přepisuje takto:

Listí – to sráží vítr – však nové vyráží zase
v lesích rostoucích bujně, když jarní doba se blíží,
podobně lidský rod – ten vzniká, jiný zas mizí. (*Ill.* VI, 147-149)

Πάλιν τοῦ Μουσαίου ποιήσαντος·

ὡς δ' αὐτως καὶ φύλλα φύει ζεΐδωρος ἄρουρα·
ἄλλα μὲν ἐν μελίησιν ἀποφθίνει, ἄλλα δὲ φύει·
ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπων γενεὴν καὶ φύλον ἐλίσσει.

Ὅμηρος μεταγράφει·

φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη

τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίνεται ὥρη·
ὡς ἀνδρῶν γενεὴ ἢ μὲν φύει, ἢ δ' ἀπολήγει. (*Ill.* VI, 147-149)

B 6 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* VI, 25, 2 (př. Miroslav Šedina)

Uloupené spisy jiných vydávají totiž za své vlastní dílo, jako to učinil například Eugamón z Kyrény s celou Músaionou knihou *O Thesprótech*.

αὐτοτελῶς γὰρ τὰ ἐτέρων ὑφελόμενοι ὡς ἴδια ἐξήνεγκαν καθάπερ Εὐγάμων ὁ Κυρηναῖος ἐκ Μουσαίου τὸ περὶ Θεσπρωτῶν βιβλίον ὀλόκληρον.

B 7 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* VI, 26, 3 (př. M. Šedina)

Hésiodos pak své verše o Melampovi:

Je dobré zjistit, co bohové lidem za úděl dali,
umět s jistotou určit, kdo šlechtic je a kdo bídák, (Hésiodos, fr. 273 Merkelbach-

West)

jakož i to, co následuje, převzal doslova od básníka Músaia.

Ἡσίοδος τε ἐπὶ τοῦ Μελάμποδος (fr. 164 Rzach) ποιεῖ·

ἤδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι, ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές,

καὶ τὰ ἐξῆς, παρὰ Μουσαίου λαβὼν τοῦ ποιητοῦ κατὰ λέξιν. (Hésiodos, fr. 273

Merkelbach–West)

B 8 /1 = Pseudo-Eratosthenés, *Catasterismi* 13

έσχημάτισται δ' ἐν τούτῳ ἢ Αἶξ καὶ οἱ Ἑριφοί. Μουσαῖος γάρ φησι Δία γεννώμενον ἐγχειρισθῆναι ὑπὸ Ῥέας Θέμιδι, Θέμιν δὲ Ἀμαλθείαι δοῦναι τὸ βρέφος, τὴν δὲ ἔχουσιν αἶγα ὑποθεῖναι, τὴν δὲ ἐκθρέψαι Δία· τὴν δὲ Αἶγα εἶναι Ἡλίου θυγατέρα φοβεράν οὕτως, ὥστε τοὺς κατὰ Κρόνον θεοὺς, βδελυττομένους τὴν μορφὴν τῆς παιδός, ἀξιῶσαι Γῆν κρύψαι αὐτὴν ἐν τινὶ τῶν κατὰ Κρήτην ἄντρων· καὶ ἀποκρυψαμένην ἐπιμέλειαν αὐτῆς τῇ Ἀμαλθείαι ἐγχειρίσαι, τὴν δὲ τῷ ἐκείνης γάλακτι τὸν Δία ἐκθρέψαι· ἐλθόντος δὲ τοῦ παιδός εἰς ἡλικίαν καὶ μέλλοντος Τιτᾶσι πολεμεῖν, οὐκ ἔχοντος δὲ ὄπλα, θεσπισθῆναι αὐτῷ τῆς αἰγός τῇ δορᾷ ὄπλῳ χρῆσασθαι διὰ τε τὸ ἄτρωτον αὐτῆς καὶ φοβερόν καὶ διὰ τὸ εἰς μέσην τὴν ῥάχιν Γοργόνος πρόσωπον ἔχειν· ποιήσαντος δὲ ταῦτα τοῦ Διὸς καὶ τῇ τέχνῃ φανέντος διπλασίονος, τὰ ὀστά δὲ τῆς αἰγός καλύψαντος ἄλλῃ δορᾷ καὶ ἔμψυχον αὐτὴν καὶ ἀθάνατον κατασκευάσαντος, αὐτὴν μὲν φασὶν ἄστρον οὐράνιον (κατασκευάσαι) [γενέσθαι, τὸν δὲ Δία αἰγίοχον κληθῆναι].

B 8 /2 = Lactantius, Institutiones div. I,21,39

huius capellae corio usum esse pro scuto Iovem contra Titanas dimicantem Musaeus auctor est, unde a poetis αἰγίοχος nominatur.

B 9 = Harpokration Gramm, Lexicon i decem orationes Attikos; p. 202,8 ed. W. Dindorf

Μελίτη δῆμος ἐστὶ τῆς Κεκροπίδος. κεκληθῆναι δὲ φησι τὸν δῆμον Φιλόχορος ἐν γ (fr. 74; FHG I, 396) ἀπὸ Μελίτης θυγατρὸς κατὰ μὲν Ἡσίοδον (fr. 106 Rz. 2) Μύρμηκος, κατὰ δὲ Μουσαῖον Δίου τοῦ Ἀπόλλωνος.

B 10 = Pausaniás, Periagogaie I,14,3

Podle písni Músaioných, jsou-li vskutku Músaiovy, byl Triptolemos synem Ókeana a Země.

ἔπη δὲ αἰδεῖται Μουσαίου μὲν, εἰ δὴ Μουσαίου καὶ ταῦτα, Τριπτόλεμον παῖδα
ἸΩκεανοῦ καὶ Γῆς εἶναι.

Cfr. Ferekydes in: Apoll. bibl. I,32; FGrHist. 3 F 53; I,76.

B 11 = Pausaniás, Periagogae X,5,6

Řekové mají epos jménem *Eumolpia*, tyto verše přisuzují Músaiovi, synovi Antioféma. V nich se říká, že věštírna [v Delfách] byla společná Poseidónovi a Zemi (*Gé*), a že bohyně věštila sama, zatímco Poseidón měl vykladače věštev Pyrkóna. Verše říkají:

Ihned pak Chthonié řekla svůj moudrý věštecký výrok,
spolu promluvil Pyrkón, sluha proslulého Zemětřasa.

ἔστι δὲ ἐν Ἑλλήσι ποιήσις, ὄνομα μὲν τοῖς ἔπεσιν ἔστιν Εὐμολπία, Μουσαίωι δὲ τῶι
Ἀντιοφῆμου προσποιοῦσι τὰ ἔπη. πεπονημένον οὖν ἔστιν ἐν τούτοις Ποσειδῶνος ἐν
κοινῶι καὶ Γῆς εἶναι τὸ μαντεῖον [Delfoi] καὶ τὴν μὲν χρᾶν αὐτήν, Ποσειδῶνι δὲ
ὑπερέτην ἐς τὰ μαντεύματα εἶναι Πύρκωνα. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἔπη:

αὐτίκα δὲ Χθονίης φωνὴ πινυτὸν φάτο μῦθον·
σὺν δέ τε Πύρκων ἀμφίπολος κλυτοῦ Ἐννοσιγαίου.

B 12 /1 = Filodémos, De pietate 1; p. 31 G.

[ἀλλ'] ὁ Ζε[ύς, ὡς φασι]ν, τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Ἡφαίστου διαιρεῖται, κατὰ δὲ τὸν
Εὐμολπ[ον ἢ τὸν συν]θέντα [ταῦ]τα πο[ιητῆ]ν ὑπὸ Παλαμάονος.

B 12 /2 = Scholia in Pindarum Olym. VII,66

ἐν τοῖς Μουσαίου Παλαμάων λέγεται πληῖσαι τοῦ Διὸς τὴν κεφαλὴν, ὅτε τὴν Ἄθηνᾶν ἐγέννα.

B 13 = Filodémos, De pietate 97,18; p. 47 G. (Argos)

ἐστὶ τέτταρας ἔχων ὀφθαλμούς. Μουσαῖος δὲ τὸν [Ἄργον] φησὶ τέτταρας Αἰθί[οπ]ας καὶ βασιλεῖς [μερ]όπων ἐκ Κελαινοῦς γεννηῖσαι τῆς Ἄτλαντος.

B 14 /1 = Filodémos, De pietate 137,5; p. 61 G.

ἐμ μὲν τισιν ἐκ Νυκτὸς καὶ Ταρτάρου λέγεται τὰ πάντα, ἐν δὲ τισιν ἐξ Ἄιδου καὶ Αἰθέρος· ὁ δὲ τὴν Τιτανομαχίαν γράψας ἐξ Αἰθέρος φησίν, Ἄκουσίλαος (8 B 1) δ' ἐκ Χάους πρώτου τᾶλλα· ἐν δὲ τοῖς ἀναφερομένοις εἰς Μουσαῖον γέγραπται Τάρταρον πρῶτον [καὶ Ν]ύκτα.

B 14 /2 = Filodémos, De pietate 13,16; p. 80 G.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τά τε εἰς Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον ἀναφερόμενα ... πειροῦνται συνοικειοῦν ταῖς δόξαις αὐτῶν.

B 14 /3 = Filodémos, De pietate 14,18; p. 81

κάν τῶι [δ]ε[υ]τ[έ]ρωι [Περὶ φύσεως] τὴν Νύκτα θεάν φησιν εἶναι πρωτίστην.

B 14 /4 = Aristotelés, *Metaphysica* XII,6; 1071b25

Je přece možné, že něco může být, avšak ještě není. Toto by ovšem bylo nemožné podle řečí theologů, podle nichž [vše?, svět?] vzniká z noci, i podle fyziků, kteří tvrdí, že všechny věci byly pospolu. Vždyť jak by se to pohybovalo, kdyby nebyla nějaká příčina uskutečnění?

ἐνδέχεται γὰρ δύνασθαι μὲν εἶναι μήπω δ' εἶναι. καίτοι εἰ ὡς λέγουσιν οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ νυκτὸς γεννῶντες, ἢ ὡς οἱ φυσικοὶ ὁμοῦ πάντα χρήματά φασι, τὸ αὐτὸ ἀδύνατον. πῶς γὰρ κινηθήσεται, εἰ μὴ ἔσται ἐνεργεία τι αἴτιον;

B 15 = Scholia in Apollonium Rhodium III,1

ἐν δὲ τοῖς εἰς Μουσαῖον ἀναφερομένοις δύο ἱστοροῦνται γενέσεις Μουσῶν, πρεσβυτέρων μὲν κατὰ Κρόνον, νεωτέρων δὲ τῶν ἐκ Διὸς καὶ Μνημοσύνης.

B 16 /1 = Scholia in Apollonium Rhodium III,1035

Μουσαῖος ἱστορεῖ Δία ἐρασθέντα Ἀστερίας μιγῆναι καὶ μιγέντα δοῦναι αὐτὴν τῶι Περσεῖ, ἐξ ἧς τεχθῆναι αὐτῶι τὴν Ἑκάτην.

B 16 /2 = Scholia in Apollonium Rhodium III,467 M.

Ἄσπερίας καὶ Διὸς [θυγατέρα εἶναι τὴν Ἑκάτην].

B 17 = Scholia in Apollonium Rhodium III,1377

τὰς δὲ τοιαύτας φαντασίας [τῶν διατρεχόντων ἀστέρων] ὁ Μουσαῖος ἀναφερομένας φησὶν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ κατὰ τὸν αἰθέρα ἀποσβέννυσθαι. τοὺς δὲ ὑπὸ Μουσαίου ἀστέρας εἰρημένους Ἀπολλώνιος πιθανῶς μαρμαρυγὰς εἴρηκε.

B 18 /1 = Scholia in Aratum 172; p. 369,24 Maass

Θαλῆς μὲν οὖν δύο αὐτὰς εἶπεν εἶναι [τὰς Ἰάδας] ... Μουσαῖος ε.

B 18 /2 = Serv. in Georg. I,138 (Hyadas)

... nutrices Liberi patris, ut Musaeus scripsit, ab Hya fratre, quem in venatione interemptum fleverunt, unde Hyades dictae.

B 18 /3 = Scholia in Germ. p. 75,10 (Robert Eratosth. 110)

Musaeus ita refert: Aethra ex Oceano procreavit filias duodecim, ex quibus quinque stellis figuratas Hyadas, septem autem Pliadas. his unus fuit frater Hyas, quem omnes sorores dilexere. quem in venatu alii ab leone, alii ab apro interfectum dicunt. quae flentes eum obierunt, Hyadas nuncupatas, alias Pliadas.

B 19 = Theophrastos, *Historia plantarum* IX,19,2

καὶ ὡς δὴ φασὶ τὸ τριπόλιον καθ' Ἡσίοδον (fr. 229 Rz.2) καὶ Μουσαῖον εἰς πᾶν
 προᾶγμα σπουδαῖον χρήσιμον εἶναι, δι' ὃ καὶ ὀρύττουσιν αὐτὸ νύκτωρ σκηνὴν
 πηξάμενοι.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΔΙΟΝΥΣΟΝ

Hymnus na Dionýsa

B 19a /1 = Aristeidés, *Oratio* 41 (II,330,16 Keil)

τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεῖ καὶ Μουσαίῳ
 παρῶμεν καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν νομοθετῶν.

B 19a /2 = Pap. Berol. 44,2 (Berl. *Klassikertexte* V,1,8; 1 B 15a)

[Ὀρφεὺς] ἔνθεος γενόμενος [ἐποίησεν τοὺς ὕμνους], οὓς ὀλίγα Μουσαῖος
 ἐπα[νορθώσας κατέγρα]ψεν.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΥΚΟΜΙΔΑΙΣ

Hymnus na Déméter

B 20 = Pausaniás, *Periagogae* IV,1,5

V této krajině vládli Lelegův syn Polykaón a Messéné, Polykaónova žena. K této Messéně přišel
 eleúsinský Kaukón, syn Kelainův a vnuk Flya, podle athénské pověsti potomka bohyně Země, a

přinesl znalost mystérií Velikých bohů. Shodně to hlásá i hymnus, který na Démétrīnu počest složil pro Lykomonce Músaios.

πρῶτοι δ' οὖν βασιλεύουσιν ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ Πολυκάων τε ὁ Λέλεγος καὶ Μεσσήνη γυνὴ τοῦ Πολυκάονος. παρὰ ταύτην τὴν Μεσσήνην τὰ ὄργια κομίζων τῶν Μεγάλων θεῶν Καύκων ἦλθεν ἐξ Ἐλευσίνος ὁ Κελαίνου τοῦ Φλύου. Φλύον δὲ αὐτὸν Ἀθηναῖοι λέγουσι παῖδα εἶναι Γῆς. ὁμολογεῖ δὲ σφισι καὶ ὕμνος Μουσαίου Λυκομίδαις ποιηθεὶς ἐς Δῆμητρα.

ΧΡΗΣΜΟΙ

Věštby

B 20a = Hérodotos, *Historiae* VII,6

Aleaudovci [thessalští králové] ... přišli [do Sús] s Athéňanem Onomakritem, který byl věštcem a pořadatelem věštb Músaiových, přičemž ponechali stranou nepřátelství, které proti němu měli. Onomakrita totiž vypudil z Athén Hipparchos, syn Peisistratův, protože ho Lasos z Hermiony přistihl, že vpašoval mezi věštby Músaiovy předpověď, podle které měly v moři zmizet ostrovy, které jsou v blízkosti Lémnu. Proto ho Hipparchos vyhnal, ačkoliv předtím jeho služeb často používal.

[V Súsách Onomakritos věstil příznivě Peršanům.]

ἔχοντες Ὀνομάκριτον ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην Χρησμῶν τῶν Μουσαίου ἀναβεβήκεσαν [ἐς Σοῦσα] τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλοῦς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμόν, ὡς αἰ ἐπὶ Λήμνῳ ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα.

B 21 = Hérodotos, *Historiae* VIII,96

[Po bitvě u Salamíny] však západní vítr zanesl množství lodních trosk k Attice, k pobřeží zvanému Kólias. Tak se vyplnily i všechny ostatní věštby o námořní bitvě, které Bakis a Músaioi pronesli.

τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβῶν ἄνεμος Ζέφυρος ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠίονα τὴν καλεομένην Κωλιάδα. ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν τὸν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίας ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίωι καὶ...

B 22 = Pausaniás, *Periagogai* X,9,11

Athéňané svorně prohlašují, že pohromu u Kozích říček utrpěli neprávem. Byli totiž zrazeni podplacenými vojevůdci; byli to Týdeus a Adeimantos, kteří přijali dary od Lýsandra. Na důkaz toho předkládají verše z věšteb Sibylliných... Z prorockých slov Músaiových pak připomínají ještě další:

Postihne athénské řady déšť prudký, divoká bouře,
špatností vojevůdců, však zbývá jakási vzpruha,
[†] město, než splatí svou vinu.

τὴν δὲ πληγὴν Ἀθηναῖοι τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς οὐ μετὰ τοῦ δικαίου συμβῆναι σφισιν ὁμολογοῦσι. προδοθῆναι γὰρ ἐπὶ χρήμασιν ὑπὸ τῶν στρατηγησάντων, Τυδέα δὲ εἶναι καὶ Ἀδεΐμαντον οἱ τὰ δῶρα ἐδέξαντο παρὰ Λυσάνδρου. καὶ ἐς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου Σιβύλλης παρέχονται τὸν χρησμὸν ... τὰ δὲ ἕτερα ἐκ Μουσαίου χρησμῶν μνημονεύουσι:

καὶ γὰρ Ἀθηναίοισιν ἐπέρχεται ἄγριος ὄμβρος

ἡγεμόνων κακότητι, παραιφασίη δέ τις ἔσται·
ἢ τ(ε) ἄλις ἡμύσουσι πόλιν, τείσουσι δὲ ποινήν.